

Kurt Lewin'in Hayatı ve Sosyal Psikolojiye Katkısı

Hasan Yentür¹, Tuğçenaz Elcil², Necati Enöz³, Merve Burcu Balçıklı⁴, Serap Akfırat⁵

Yentür, H., Elcil, T., Enöz, N., Balçıklı, MB. ve Akfırat, S. (2023). Kurt Lewin'in hayatı ve sosyal psikolojiye katkısı. *Nesne*, 11(29), 470-487. DOI: 10.7816/nesne-11-29-08

Anahtar kelimeler
Alan kuramı, yaşam alanı, grup dinamikleri, eylem çalışmaları

Keywords
Field theory, life space, group dynamics, action research

Öz

Kurt Lewin'in sosyal psikolojideki katkısının yeterince anlaşılmadığı görülmektedir. Aynı şekilde genç araştırmacıların sosyal psikolojideki kavramların tarihsel seyrini takip etmede zorlandıkları ve buradaki epistemolojik kopuşları kavrayamadıkları söylenebilir. Buradan hareketle bu çalışmanın amacı, genç araştırmacıların sosyal psikolojideki kavramsal süreci kavramalarını sağlamak ve Kurt Lewin'in kuramından daha fazla yararlanmalarının önünü açmaktır. Lewin, Alan Kuramında sosyal gerçekliğe dayalı fikirler geliştirmiştir. Grup kavramına ilişkin yaklaşımı ise dönemin çok ilerisinde olup günümüzdeki grup yaklaşımlarına benzemektedir. Lewin, grupların varlığını kabul eder ancak kuramını grubun dinamik bir doğası olduğu çerçevesinde inşa eder. Lewin, grup dinamiklerini ele alırken grup bağlamı ve fiziksel koşullar gibi birçok faktörü dikkate alır. Lewin, "Üç Adımlı Model" çerçevesinde, bir gruptaki değişim ve davranışları deneysel bir yöntemle incelemeye çalışmıştır. Çalışmalarının en özgün özelliği ise bağlamı bilimsel bir çerçevede ele alması ve genç araştırmacılara yönetsel bir perspektif sunmasıdır. Sonuç olarak, Lewin, sosyal psikolojideki eleştirilerin temel odağı olan bağlamı, kuramsal ve yönetsel bir çerçevede ele almıştır. Buradan hareketle çalışmada öncelikle Kurt Lewin'in Biyografisi verilip devamında Alan Kuramı, Grup Dinamikleri Yaklaşımı, Eylem Çalışmaları ve güncel çalışmalara değinilecektir.

Kurt Lewin's Life and Contribution to Social Psychology

Abstract

It seems that Kurt Lewin's contribution to social psychology is not sufficiently understood. Likewise, it can be said that young researchers have difficulty in following the historical course of concepts in social psychology and cannot understand the epistemological breaks here. Therefore, the aim of this study is to enable young researchers to understand the conceptual process in social psychology and to enable them to benefit more from Kurt Lewin's theory. In his Field Theory, Lewin developed ideas based on this social reality. Lewin's approach to the group concept is far ahead of the period and resembles today's group approaches. Lewin accepts the existence of groups but builds his theory within the framework that the group has a dynamic nature. Lewin, while addressing group dynamics; takes into account many factors such as group context, and physical conditions. Within the framework of the "Three-Step Model", Lewin tried to examine the changes and behaviors in a group with an experimental method. The most unique feature of his studies is that he handles the context within a scientific framework and offers a methodological perspective to young researchers. As a result, the context, which is the main focus of criticism in the field of social psychology, is handled in a theoretical and methodical framework by Lewin. Based on this, the study will first give Kurt Lewin's Biography and then focus on Field Theory, Group Dynamics Approach, Action Research and current studies.

Makale Bilgisi
Geliş tarihi: 3 Şubat 2023
Düzeltilme tarihi: 3 Mart 2023
Kabul tarihi: 2 Mayıs 2023

DOI: 10.7816/nesne-11-29-08

¹ Araş. Gör. İzmir Demokrasi Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, hasan.yentur(at)idu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5982-4133

² Doktora Öğrencisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, tugcenaz.elcil(at)ogr.deu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8948-4157

³ Araş. Gör. Maltepe Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, necatienoz(at)maltepe.edu.tr, ORCID: 0000000342759130

⁴ Doktora Öğrencisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, merveburcu.balckli(at)ogr.deu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0341-1027

⁵ Prof. Dr. Dokuz Eylül Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, serap.akfırat(at)deu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4989-2399

Kurt Lewin'in, sosyal psikoloji tarihi açısından oldukça önemli bir kuramcı olduğu ve izleyen kuramcı ve araştırmacıları derinden etkilediği dile getirilir (örn., Allport, 1948; Farr, 1996). Yaklaşımları ile dönemin psikoloji tartışmaları içerisinde öncü olmuş, sosyal psikolojiye yeni bir perspektif getirmiş ve kendisinden sonra gelen sosyal psikoloji araştırmacılarını etkilemiştir. Bunu destekler biçimde, 2022 Ocak ayı itibariyle Lewin'e yapılan atıf sayısının Google Akademik sorgulamasında 137387 olduğu görülmektedir. Buna rağmen Lewin'in genel yaklaşımı, kuramları ve çalışmaları hakkında gerek İngilizce ve Türkçe önde gelen sosyal psikoloji ders kitaplarında (Aronson ve ark., 2010; Hortaçsu, 2012; Myers, 2010) gerekse Lewin'e atıf yapan çeşitli araştırma makalelerinde (Kalampalikis ve ark., 2006) Lewin'in kuramına ya yeterince yer verilmemiş ya da açık ve anlaşılır biçimde aktarılmamıştır. Bu durum da özellikle sosyal psikoloji ile ilgilenen genç kuşakların, sosyal psikoloji açısından bilginin birikimli yönünü kavramalarına bir engel oluşturmaktadır. Bir başka deyişle, genç sosyal psikologlar bugün ele aldıkları ve üzerinde durdukları kavram ve kuramların tarihsel kökeni ve seyri konusunda eksik kalmaktadır. Bu makale, bu boşluğu doldurmayı ve Lewin'in sosyal psikolojiye katkılarını aktarmayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda makalede ilk olarak Kurt Lewin'in yaşam öyküsüne değinilmekte, ardından Alan Kuramı (Field Theory), Grup Dinamikleri (Group Dynamics) ve Eylem Araştırmaları (Action Research) başlıklı çalışmaları özetlenmeye çalışılmıştır. Lewin'in çeşitli başlıklardaki çalışmaları kendi aralarında bir bütünsellik oluşturmakta ve Değişime Planlı Yaklaşım (Planned Approach to Change) Modeli olarak adlandırılmaktadır. Değişime Planlı Yaklaşım Modeli; Alan Kuramı, Grup Dinamikleri ve Eylem Araştırmaları başlıkları altında gerçekleştirilen çalışmalarından oluşmaktadır. Lewin, bütünsellik arz eden bu çalışmalarını en temelde iki soruya cevap vermek üzere şekillendirmiştir; i) Belirli bir grubun, kendisine etki eden güçlere tepki vermesine neden olan doğası ve özellikleri nedir? ii) Daha arzu edilebilir davranış biçimlerini ortaya çıkarmak için bu güçler nasıl değiştirilebilir? (Kippenberger, 1998).

Lewin'in çalışmaları hem yaşadığı 1940'lardaki dönemin politik atmosferinden hem de o dönemdeki psikoloji kuramlarından etkilenmiştir. Alman Yahudisi olan, Nazizmin yükselişi ve çöküşüne tanıklık eden Lewin, çalışmalarında otoriter/demokratik gruplar, azınlık grupların davranışı gibi çeşitli konulara yer vermiştir. Lewin'in sosyal psikolojik yaklaşımı içerisinde gruplar önemli bir yer tutmaktadır. Dönemin sosyal psikologlarının *grup* kavramına ilişkin ön yargılı yaklaşımına rağmen, Lewin grupların varlığını kabul etmekte ve kuramını bu yaklaşım üzerine inşa etmektedir. Dönemin sosyal psikologları grup süreçlerini sıklıkla bireysel karşılaştırmalar aracılığı ile incelemeye çalışmışlardır. O dönemde gerçekleştirilen sosyal psikoloji çalışmalarında grup bağlamı geri plana itilmiştir. Floyd Allport'un öncülüğünde sosyal psikologlar grupların varlığını reddetmekte ve gruplara "bir araya gelmiş insanlar toplama" olarak yaklaşmaktaydılar (Jahoda, 2011). Ancak Lewin, Muzaffer Şerif gibi psikologlarla birlikte başka bir akımı temsil etmiş, çalışmalarında grup kavramını ve deneysel yaklaşımı ön plana çıkarmıştır. Lewin'in sosyal psikolojiye dair en önemli katkılarından biri grupların bilimsel açıdan incelenebilir yapılar olduğunu ortaya koymasıdır. Kurt Lewin'in o döneme dair etkisini G. Allport "Lewin'in göze çarpan katkısı, bireyin ve grubun karşılıklı bağımlılığının denge içerisinde çalışabileceğinin gösterilmesidir" şeklinde açıklamaktadır (Allport, 1948, s. 8).

Kurt Lewin Biyografisi

Kurt Lewin 1890 yılında günümüzde Polonya sınırlarında kalan Prusya'nın Mogilno kasabasında doğmuştur (Burnes ve Bargal, 2017). Lewin Ortodoks Yahudi değerlerine uygun bir eğitim aldıktan sonra, felsefe ve psikolojiden doktora derecesini Carl Stumpf'ın danışmanlığında 1916 yılında Berlin

Üniversitesinde tamamlamıştır. I. Dünya Savaşı boyunca Alman Ordusunda görev yaptıktan sonra akademik dünyaya geri dönmüştür. Bu erken deneyimleri, Alan Kuramının gelişimi ve daha sonra grup dinamikleri ile ilgili çalışmalarına büyük bir etkide bulunmuştur (Burnes ve Bargal, 2017). 1921 yılında Psikoloji Enstitüsündeki bir görüşme Lewin'i Gestalt psikolojisine ve alanın öncüleri olan Köhler ve Wertheimer ile yakınlık kurmasına neden olmuştur. Özellikle de Stump'tan sonra Enstitünün yöneticisi olarak görev yapan Köhler ile daha yakın olmuşlardır. Lewin'in enstitüdeki görevi kadrolu olmayan öğretim üyeliği olmuştur. 1920'li yıllarda Lewin, o dönemde Amerika Birleşik Devletleri'nden öğrencileri kendine çekmeye başlamıştır. Bu durum Mandler'a (1969) göre, sonraki otuz yıl için Amerikan Psikolojisinin yeniden şekillenmesine temel oluşturmuştur. 1923 yılından ölümüne kadar kişisel hobi olarak film çekmiştir. Duyguların ve çatışmaların filmlerde kolaylıkla yakalanabildiğine inandığından, çekmiş olduğu filmleri akademik derslerinde ve konuşmalarında kaynak olarak kullanmıştır (Lück, 1997). Lewin'in filmleri hem Almanya'da hem de yurtdışında tanınmasını sağlamıştır. Örneğin, William Stern, kitabının bir bölümünü Lewin'in film çalışmalarına ayırmıştır (Stern, 1927). Lewin, kuramsal düşüncelerinin soyut ve zor anlaşılır olduğunu düşündüğünde kendisini hep filmleri aracılığıyla açıklamıştır. Bu durum özellikle 1929 yılında Yale Üniversitesi'nde düzenlenen 9. Uluslararası Psikoloji Kongresi'nde yaptığı sunum için de geçerli olmuştur. Lewin, Kongre'de, engeller ve güç alanları (barriers and field forces) üzerine çalışmalarını sunarak kavramlarını açıklamak için kendi çekmiş olduğu kısa filmi izleterek fikirlerini ortaya koymuş ve alanda muazzam bir etki yaratmıştır (Lück, 1997).

Tüm bunlarla birlikte 1926-1932 yılları arasında Berlin Üniversitesi Psikoloji Enstitüsünde araştırmacı olarak görev yapmıştır. Bu süre boyunca, gerilim durumları, ihtiyaçlar, motivasyon, öğrenme ile ilgili bir dizi psikolojik deney gerçekleştirmiştir. Lewin, 1932 yılında davet üzerine Stanford Üniversitesi'nde altı aylığına ders vermek üzere Amerika'ya gitmiştir. Kaliforniya'dan Berlin'e döneceği sırada, Almanya'da Hitler iktidara gelmiştir. Almanya'ya döndüğünde, Lewin Enstitüdeki görevinden istifa ederek 1933'te Amerika Birleşik Devletleri'ne göç etmiştir. 1933 yılında Köhler'e yazdığı sekiz sayfalık mektupta Almanya'dan ayrılma nedenlerini, Almanya'daki anti-semitizmi, Yahudilere yönelik kitlesel baskıyı ve çevresinde gördüğü artan bağınazlık hakkındaki duygularını anlatarak, Alman bilimine olan sevgisine rağmen, onurlu bir yaşam sürebilmek adına gitmek zorunda olduğunu yazmıştır (Lewin, 1933/1986). Amerika'ya gittikten sonra, Kudüs İbrani Üniversitesi temsilcileri ile bir psikoloji enstitüsü kurmak için resmi olarak görüşmeler yaptıysa da ilk seferde başarılı olamamıştır. Görüşmeler devam ederken, Cornell eğitim okulu ile iki yıllık sözleşme imzalamıştır. Burada, anaokulu öğrencilerinde sosyal baskının yeme alışkanlıkları üzerindeki etkilerini araştırmıştır. Cornell'in eğitim okulundaki sözleşmesi 1935 yılında sona ermiştir. Bir süre ciddi bir şekilde Kudüs'e göç etme olasılığını düşünüp, Kudüs'e gitmiştir. Ancak Iowa Üniversitesi Çocuk Sağlığı Araştırma Merkezi ile anlaşma sağlayınca, Amerika'da kalarak, 1935 yılında Iowa'ya taşınmıştır. 1935 yılında, Almanca çalışmalarının bir derlemesini İngilizce olarak (Lewin, 1935) ve Topolojik Psikolojinin İlkeleri (Lewin, 1936) olarak isimlendirdiği çalışmalarını yayınlamıştır. Lewin, II. Dünya Savaşının sonlarına doğru, Massachusetts Teknoloji Enstitüsü'nde (MIT) Grup Dinamikleri Araştırma Merkezi'ni (1945) kurmadan önce Iowa'da dokuz yıl kalmıştır. Lewin hiçbir zaman herhangi bir üniversitede kadrolu akademisyen olarak görev yapmamıştır ancak buna rağmen çalıştığı her yerde, psikolojinin çehresini değiştiren öğrencileri etrafında toplamayı başarmıştır. (Bu öğrencilerden bazıları Leon Festinger, Bluma Zeigarnik, Ronald Lippitt, Dorwin Cartwright, John French, Alvin Zander, Morton Deutsch, Tamara Dembo'dur).

Lewin 1947 yılının başlarında, Londra'da Human Relations adındaki derginin kuruluşunda aktif rol almıştır. Araştırmaları boyunca benimsemiş olduğu "sosyal bilimlerin entegrasyonuna doğru" yaklaşımını dergiye de bir ilke olarak sunmuştur. Bu dönemde aynı zamanda, Grup Dinamiği Araştırma Merkezinin

kadrosunun çekirdeğini oluşturmuş ve Grup Dinamiği Araştırma merkezinde, sosyal psikoloji alanında uygulamalı ve kuramsal araştırmalar yürütülmüştür (Bargal ve ark., 1992).

Lewin 1947 yılında *Human Relations* dergisinin açılış makalesi olması için iki bölümlü 'Frontiers in Group Dynamics' başlıklı bir makale üzerinde çalışmıştır. 1947 yılı Lewin'in pek çok planının hayata geçtiği yıl olmuştur: Sosyal çatışmayı çözüme yaklaşımını geliştirecek ve üstlenecek iki büyük enstitünün kurulması, bu enstitülerde görev yapmak için son derece deneyimli ve yetenekli meslektaşlarının olması, Lewin'in çalışmalarını yayınlamak ve başkalarını da benzer bir yönde ilerlemeye teşvik etmek için bir derginin hazırlanması gibi birçok gelişme 1947 yılında gerçekleşmiştir. Bu nedenle 1947 yılındaki ölümü çalışmalarının çoğunun tamamlanmamış olduğu bir zamana denk gelmiştir (Burnes ve Bargal, 2017). 1947 yılında Massachusetts'te kalp krizi geçirerek öldüğünde Kurt Lewin, zamanının seçkin psikologları tarafından modern psikolojinin en önemli isimlerinden biri olarak kabul edilmiştir (Allport, 1947; Tolman, 1948). Geliştirmiş olduğu alan kuramı ile sistemli ilkeler, kavramlar ve yöntemler sunarak sosyal problemlerin çözümünde uygulanabilmesini ve kuramının psikolojinin birçok alanını kapsamasını amaçlamıştır. Lewin, Gestalt okulunun etkisi altındaki Berlin Üniversitesi'ndeki yıllarından, daha sonraki sosyal psikoloji ve grup süreci çalışmalarına kadar, psikoloji için geleneksel atomistik, pozitivist, indirgemeci, Watsoncu davranışçı bilim anlayışını daima reddetmiştir (Bargal ve ark., 1992). Kapsamlı bir şekilde oluşturduğu alan kuramını tüm bunlara bir alternatif olarak geliştirmiştir.

Alan Kuramı

Gestalt yaklaşımından oldukça etkilenen Lewin'in sosyal psikoloji alanındaki çalışmalarında bu yaklaşımın etkisini oldukça görmekteyiz (Bargal ve ark., 1992). Gestalt yaklaşımı 20. yüzyılın başında Almanya'da özellikle fizik alanındaki çalışmalarda temel paradigmayı oluşturarak birçok bilim dalını etkilemiştir. Wertheimer, Köhler ve Koffka gibi bilim insanları tarafından geliştirilen bu yaklaşım, en temelde dış dünyanın nesnelere bir bütünlük algısı içerisinde organize edilen parçacıklardan oluştuğunu ve bu bütünlüğün onu oluşturan parçacıklardan daha büyük bir şeyi ifade ettiğini, algısal başarının da ancak bu parçalardan bir bütünlük oluşması durumunda ortaya çıktığını ileri sürmektedir (Todorović, 2008). Gestalt yaklaşımının temel prensiplerinden biri olan figür-zemin ilişkisi prensibinde figürün algılanmasında bir arka planın, zeminin önemini vurgulanmış olması da sosyal psikoloji çerçevesinden bakacak olursak, sosyal algının bağlam göz önünde bulundurulduğunda anlaşılabilir olmasıyla da oldukça örtüşmektedir. Bu noktada Lewin'in alan yaklaşımı Gestalt yaklaşımına temellendirilebilmektedir. Özellikle Lewin'in ortaya attığı kavramlardan biri olan *Yaşam alanı (Life space)* kavramı, bireyin davranışlarını anlamak ve öngörebilmek için, öncelikle bireyin içinde bulunduğu ortamı ya da durumu nasıl algıladığının ve davranışın ortaya çıktığı zaman diliminde davranışa etki eden tüm dinamikler ve süreçlerin incelenmesi gerektiğini belirtir. *Yaşam alanı* kişi ve kişinin çevresiyle etkileşimi sonucu ortaya çıkan, kişinin zihninde bulunan bir alandır. Bu alan, kişinin ihtiyaçları, motivasyonları, amaçları, kaygıları ve idealleri gibi psikolojik süreçlerle yakından ilgilidir. Aynı şekilde bu *yaşam alanı* sadece fiziksel çevreyle ilişkili değildir, aynı zamanda davranış öncesi süreçler ve algısal süreçler gibi içsel süreçlerle de doğrudan ilişkilidir (Lewin, 1951). Dolayısıyla geleneksel yaklaşımlardan farklı olarak Lewin, davranışın, yalnızca fizyolojik süreçlerle açıklanamayacağını, en az bu fizyolojik gerçeklikler kadar sosyal gerçekliğin de davranışı açıklamada etkili olduğunu belirtmiştir (Lewin, 1939). Sosyal gerçeklikleri de psikoloji ve sosyoloji gibi disiplinleri içinde barındıran sosyal psikolojinin ele alabileceğini dile getirir. Bu noktada sosyal psikolojik çalışmalarda; kültürel, tarihsel, sosyolojik, psikolojik ve fiziksel gerçeklikler ortak bir zemin üzerinden ele alınmalı ve ortak bir bilimsel dilde entegre edilmelidir. Sorunlar ele alınırken gruplarla ilişkilendirildikleri gibi bireylerle de ilişkilendirilmelidir. Örneğin, bir gencin bir sorunu, bu gencin hem

ulus gibi geniş ölçekli gruplarda, hem de bir ergen grubunun içerisinde yer aldığı göz önünde bulundurulurken incelenmelidir; aynı şekilde, içinde bulunulan atmosferin yapısı da (baskıcı ortam, samimi ortam vs.) dikkate alınmalıdır. Tüm bunlar, birbiriyle etkileşim halinde olan yapılar şeklinde incelenmelidir (Lewin, 1939). Lewin'e göre yapılar arasındaki bu incelemeyi yapabilmeyi en güvenilir yolu, bilimsel yöntemle sıkı sıkıya bağlı olmaktır. Öyle ki, daha sonra Alan Kuramı altında bu görüşleri daha sistematik hale getiren Lewin, kuramı açıklarken matematik, geometri ve fizik gibi alanların yöntemlerinden oldukça etkilenmiştir. Özellikle topoloji, Alan Kuramında davranışı ya da durumu etkileyen dinamikleri ve süreçleri açıklamak amacıyla kullandığı bir yöntem olmuştur. Topoloji; en basit haliyle, geometrik şekillerin açı ve doğrusallığı gibi ölçümlerden ziyade süreklilik prensibiyle korunan yüzeylerini ve konumlarını inceleyen matematiğin ana dallarından biri olarak tanımlanabilir (Encyclopedia of Mathematics, n.d.).

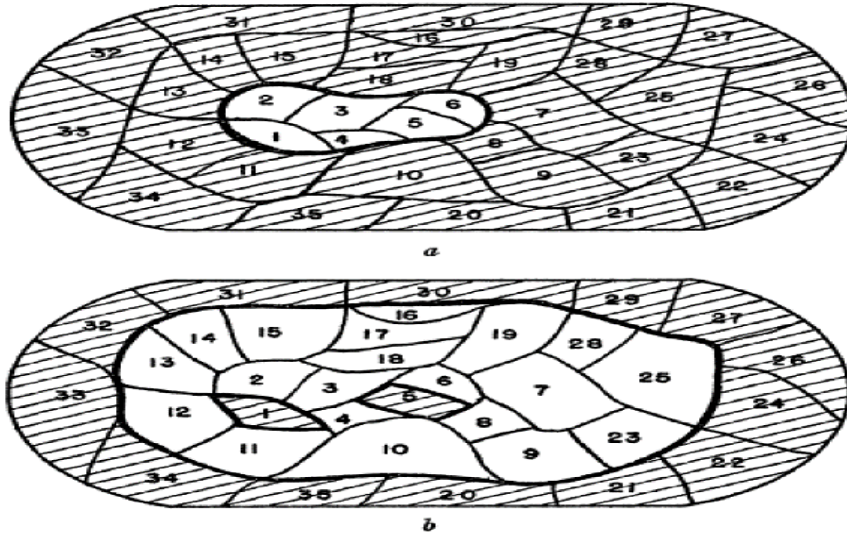
Lewin bu yöntemleri kullanarak, kişinin davranışını, davranışının yönünü, yaşam alanında meydana gelen yer değişikliklerini, yaşam alanı içinde o anki davranışı etkileyen farklı konumların/değişkenlerin/insanların/grupların birbirine olan uzaklığını incelemiştir ve davranışı bu şekilde anlamlandırıp öngörmeye çalışmıştır (Lewin, 1999). Lewin'e göre, bu alan içerisindeki değişkenler birbiriyle karşılıklı bağımlı bir ilişki içerisinde ve birinde meydana gelen herhangi bir değişiklik diğerlerini de etkileyecek ve ortaya çıkan davranışta da değişikliklere yol açacaktır. Lewin'in Alan Kuramına göre, kişinin ya da grubun belirli bir davranışı üzerinde sosyal faktörlerin etkisi çok güçlüdür. Öyle ki, kişi doğduğu andan itibaren bir sosyal grubun üyesidir ve yaşamı boyunca kendisi için belirlediği hedefler, aldığı kararlar, ait olduğu ya da ait olmayı umduğu grubun sosyal standartlarından oldukça etkilenecektir (Lewin, 1999).

Alan Kuramı, davranışı; psikolojik, fizyolojik ve sosyolojik gerçekliklerinin karşılıklı ilişkileri temelinde ele almaktadır. Sosyal bir davranışın anlaşılabilmesi tüm bu süreçlerin etkisinin dâhil edilmesi ile mümkün olmaktadır. Alan yöntemi, nedensel ilişkileri, değişen koşulların doğasına temellendirerek açıklamaya çalışır (Lewin, 1951). Lewin'e göre (1951) Alan kuramsal yaklaşımının temel karakteristik özellikleri şunlardır: Bu kuramda, yapısal yöntem sınıflandırıcı yöntemden daha fazla kullanılır; olayların dinamik boyutuyla ilgilenilir; bu kuram fiziksel bir yaklaşımdan çok psikolojik bir yaklaşıma sahiptir; durumu bir bütün olarak ele alan bir analizdir ve alanın matematiksel bir temsilini vermeye çalışır. Daha detaylı bir şekilde bu karakteristik özellikler şu şekilde maddelendirilmiştir: (1) *Yapıcı yöntem*; bireysel bir olayı veya durumu birkaç yapı elementinin yardımıyla temsil etmeye çalışır. Örneğin, psikolojik çalışmalarda psikolojik konum, psikolojik güç ve psikolojik iyi oluş gibi yapılar kullanılır. Psikolojide de temel olarak bu yapılar arasındaki deneysel ilişkiler incelenmektedir. Olayları, durumları ve nesnelere sınıflandırmak yerine onları karşılıklı ilişkileri çerçevesinde oluşan yapılar olarak ele alıp açıklamaktadır. (2) *Dinamik yaklaşım*; psikodinamik yaklaşım temelinde davranışın altında yatan dinamik (birbirini etkileyerek değişen) süreçlere odaklanmaktadır. Alan Kuramında dinamik kavramı, bilimsel bir yapı ve metotla ele alınarak yapısal değişiklikleri psikolojik süreçlerin tetiklenmesi sonucu olarak ele almaktadır. (3) *Psikolojik yaklaşım*; Alan Kuramı da dönemin diğer psikolojik teorileri gibi davranışçı bir yaklaşıma sahiptir, fakat burada davranışçı yaklaşımda olduğu gibi öncelik sadece fiziksel dünyadaki uyaranlara verilmeyip, fiziksel gerçekliğin yanı sıra bireyin davranışı üzerinde etkili olan değişkenler arasında zaman kavramına ve bireyin kendi öznel dünyasına da önem verilmiştir. Örneğin, bir öğretmenin, bir çocuğun içinde yaşadığı psikolojik dünyayı bilmediği zaman öğretmenin o çocuğa rehberlik etme konusunda zorlanması beklenir.

Alan Kuramını diğer kuram ya da yöntemlerden ayıran bazı önemli özellikler şu şekilde sıralanabilmektedir (Lewin, 1939): (1) *Durumu bütünsel bir şekilde analiz etme*; durumsal koşullardan bazılarını izole etme veya kontrol etmenin ötesine geçerek analiz yaparken makro ve mikro tüm durumsal koşullar bir bütün olarak incelenmektedir. Burada özellikle içinde bulunulan ortamın atmosferi, samimiliği, özgür hareket alanının olup olmaması ve durum üzerinde etkili olabilecek baskı koşulları ele alınmaktadır. (2) *Davranışın üzerinde davranışın ortaya çıktığı zamanın etkisi vardır*; Alan Kuramına göre geçmiş alanlara ilişkin davranışların şimdiki alan üzerinde doğrudan bir etkisi yoktur. Burada ancak dolaylı bir etkiden bahsedilebilir. Çünkü şimdiki alanın kökeninde geçmiş alan yatmaktadır. Burada birey geçmiş olayların alanı nasıl değiştirdiğini görebilmektedir. Fakat Alan Kuramı problemlere daha keskin ve analitik baktığı için geçmişe ilişkin çağrışımsal teorilerden farklılaşır. Kişinin şuan içinde bulunduğu zamanın önemi daha fazladır. (3) *Psikolojik durumların matematiksel temsili*; Alan Kuramı diğer psikolojik teorilerden farklı olarak matematiksel ifadeleri özellikle geometrik çizimler aracılığıyla psikolojik yapıları incelemenin mümkün olduğunu göstermiştir. Özellikle değişimin yapısal olarak nasıl ortaya çıktığı farklı zamanlarda hangi yaşam alanlarının etkili olmaya başladığı geometrik şekillerle daha iyi aktarılabilmiştir.

Lewin (1939) alan-teorik yaklaşımın araştırmalar için önemli bir araç olduğunun önemine değinmiştir. Aynı şekilde bu yaklaşımın soyut metodolojik araştırmalarda değil ancak gerçek araştırmalarda anlaşılabilceğini dile getirip, örneğin, ergenliğin problemlerini ve sosyal grup tanımlarını geometrik şekiller üzerinden açıklamıştır (bkz. Şekil 2). Alan Kuramı yaklaşımını açıklamak için ergenliği seçmesinin temel sebebi bu yaş döneminde değişimlerin belirgin olmasıdır. Ergenlik dönemi bir gruptan bir başka gruba geçiş sürecidir. Bu süreçteki değişim; bir gruba aidiyet bakımından değerlendirilebilir. Yeni gruba aidiyet düzeyi yükseldikçe değişim düzeyi de artar. Grup aidiyetindeki bu değişim de bir sosyal hareket olarak tanımlanmaktadır (Lewin, 1939). Bir gruptan diğer gruba yönelik bu hareketlilik genel bir değişimi getirir. Artık daha önce ulaşılan şeylere ulaşmak daha da zorlaşır. Fakat yeni alanda yeni şeylere ulaşmak daha da kolaylaşır (yetişkin gruba geçen kişinin yeni aktiviteleri deneyimlemesi gibi). Çocuk grubundan yetişkin grubuna geçme çok fazla bilinmezlik barındırır, bilinmeyen bir yerleşim yerine taşınmak gibidir. Bireyler içinde buldukları gruplara göre özgür hareket alanına (space of free movement) sahiptir ve bu özgür hareket alanları bireylere tanıdık gelmektedir, dolayısıyla bu alanlar bireyin zihninde yapılandırılmıştır. Şekil 1’de gösterilen beyaz alanlar çocuklar ve yetişkinler için yapılandırılmış özgür hareket alanlarını oluştururken, gölgeli alanlar yapılandırılmamış alanları göstermektedir (Lewin, 1939). Bireyin özgür hareket alanı dışında kalan yerler ise bireye tanıdık olmadıkları gibi bireyin zihninde yapılandırılmamıştır (bkz. Şekil 1). Bu yapılandırılmamış alanlar belirsiz davranışların ortaya çıktığı alanlardır. Bundan dolayı bu alanlarda bireyler daha az hareket edip daha az etki gücüne sahiptir.

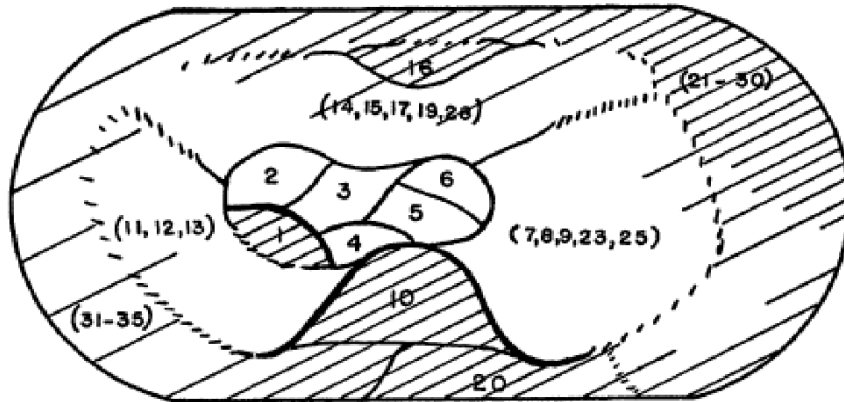
Yeni bir sosyal gruba dâhil olmak bilinmeyen bir alana dâhil olmak gibidir. Ergenlik döneminin en belirgin özelliği ise girilecek yetişkin grubuna yönelik bilişsel bir netliğin olmamasıdır. Bu süreçte yeni yaşam alanı sadece yeni bir grup ve çevreyle de sınırlı değildir. Kişinin bedeninde meydana gelen biyolojik veya fizyolojik değişimler de kişi için yeni bir yaşam alanı oluşturmaktadır. Bedenine yabancı olan ve bedenini tanımayan bireyin davranışları da bu yeni yaşam alanından etkilenmektedir. Bu durum kişinin bedenine ilişkin var olan sabit fikirlerini değiştirdiği gibi içinde bulunduğu dünyaya ilişkin fikirlerini de radikal bir şekilde değiştirme olasılığını artırmaktadır. Bu süreçte yaşam alanı ergen için birçok olasılık ve belirsizlik barındırır. Şekil 2’de görülen beyaz alanlar bir ergenin yapılandırılmış özgür hareket alanını, gölgeli alanlar ise yapılandırılmamış alanları göstermektedir. Ergenlerin yaşam alanı (Şekil 2) çocuk ve yetişkinlerin yaşam alanından (Şekil 1) çok daha karmaşıklık ve esneklik barındırır. Bir bölgeden bir diğer bölgeye ya da bir gruptan bir diğer gruba geçmekte farklı yaşam alanlarına göre değişiklik göstermektedir.

Şekil 1. Çocukların (a) ve Yetişkinlerin (b) Özgür Hareket Alanları

Not: Lewin, K. (1939) tarafından yazılan “Field Theory and Experiment in Social Psychology: Concepts and Methods”, *American Journal of Sociology*, 44(6), 868–896. dan alınmıştır.

Bir çocuğun bir yetişkin alanına girmesi çok büyük değişimler gerektirirken bir ergenin yetişkin bir gruba dahil olması çok daha küçük değişimlerle olabilmektedir. Bu bilişsel esneklikten dolayı ergenler çok daha ekstrem davranabilmektedirler (Lewin, 1939).

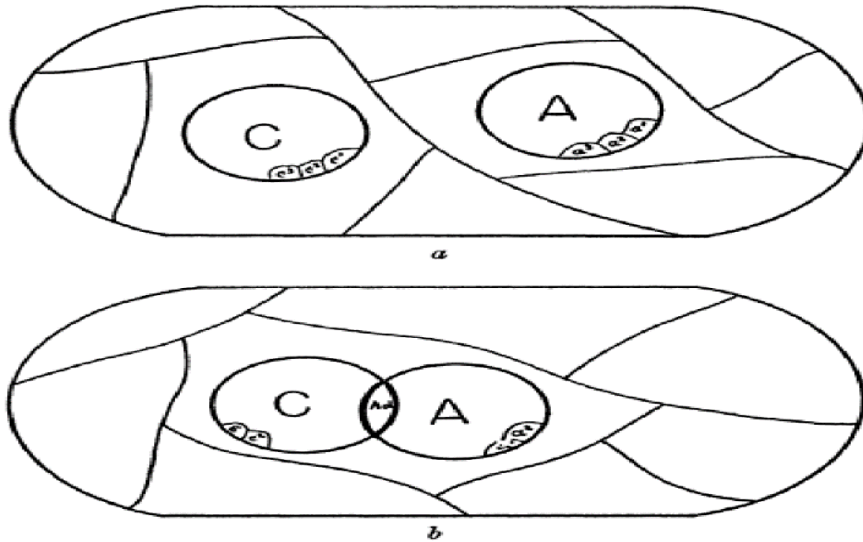

Şekil 2. Ergenlerin Özgür Hareket Alanları

Not: Lewin, K. (1939) tarafından yazılan “Field Theory and Experiment in Social Psychology: Concepts and Methods”, *American Journal of Sociology*, 44(6), 868–896. dan alınmıştır.

Yeni bir yaşam alanında ortaya çıkan belirsizlikler fiziksel çevre ve sosyal çevreden kaynaklandığı gibi yaşam alanının zaman boyutundan da etkilenmektedir. Bireyin gelecek zaman kapsamı bireyin şimdiki davranışlarını etkileyebilmektedir ve bu zaman kapsamı gelişimsel süreçte devam etmektedir. Ergenlik de zaman perspektifinin en derin değişimlere uğradığı bir dönemdir. Daha önce günlük, haftalık veya aylık bir kapsama sahip olan zaman, ergenlik döneminde çok daha geleceğe yönelik algılanmaktadır. Bu algılama geleceğe yönelik birtakım amaçlar çerçevesinde olmaktadır (Lewin, 1939).

Genelde çocukluktan yetişkinliğe geçiş kademeli olmaktadır. Ergenlik süreci de bireyin bu geçişini sağlamaktadır. Fakat bu süreçte ergen bir takım zorluklar yaşamaktadır. Bir taraftan içinde bulunduğu grubu terk etmek zorunda kalmaktadır diğer taraftan yetişkin grubuna dahil olmakta zorlanmaktadır. Bu durumda ergen birey, “marjinal birey” karakterini kazanmaktadır. Şekil 3’ de görüldüğü gibi sınırda kalan bu marjinal birey hiçbir gruba ait olamamaktadır (Lewin, 1939). Bu durum birçok azınlık grupta da benzer şekilde görülmektedir. Marjinal birey daha az imtiyazlı olan grup üyelerine karşı daha az isteklidir (kendi etnik grup üyelerinden daha az hoşlanma gibi), çünkü grubuna aidiyet hissedemeyen birey, daha avantajlı olan diğer gruba geçme motivasyonuna sahip olacaktır. İmtiyazsız azınlık grubu üyeleri pozisyonları ile ergenler arasındaki benzerlik büyüktür. Bu noktada Lewin marjinal grup üyelerinin davranışlarını kalıcı bir ergenlik süreci olarak karakterize etmiştir (Lewin,1939).

Şekil 3. Çocukluk (C) ve Yetişkinlik(A) Arasında Kalmış Marjinal Bireyler Olarak Ergenler(C ve A'nın Kesişimi)

Not: Lewin, K. (1939) tarafından yazılan “Field Theory and Experiment in Social Psychology: Concepts and Methods”, *American Journal of Sociology*, 44(6), 868–896. dan alınmıştır.

Sonuç olarak, Lewin (1939) ergenliği bir yaşam alanından diğerine yönelik fiziksel, sosyal ve zamansal bir hareketlilik olarak görmektedir. Dolayısıyla Alan Kuramını açıklayabilmek için ergenlik

örneğinden faydalanmıştır. Bu örnekte görüldüğü gibi Alan Kuramı yapılar arasındaki dinamik etkileşimi; mekansal, zamansal, gelişimsel ve psikolojik birçok süreçten yola çıkarak açıklamaya çalışmaktadır. Lewin grup içindeki bireyin bu sosyal hareketliliğini grup dinamikleri yaklaşımı ile çok daha kavramsal bir zemine taşımıştır.

Grup Dinamikleri Yaklaşımı

Lewin'e (1948) göre grup denen kavramı oluşturan şey, bir araya gelmiş bireylerin benzerliği ya da farklılığı değil, kaderlerinin karşılıklı bağımlılığıdır (*interdependence of fate*). Grup denen yapı dinamik bir bütün olarak değerlendirilmelidir. Grup yaşamı ise *yarı-sabit (quasi-stationary)* bir süreci ifade etmektedir. Lewin'e göre grup, insanlar arası etkileşimle ilgili bir süreçtir; sabit ve durumsal değildir. Bu kavramsallaştırma içerisinde '*Nehir*' metaforu kullanılmaktadır. Grup dinamikleri belirli koşulların çerçevesinde bir nehir gibi ilerler. Grup yaşamını anlamak ve anlamlandırmak için; bu nehrin hangi kanallardan aktığını, bu kanalların sınırlarının gücünü ve grup yaşamının devamlılığını sağlayan faktörleri bilmeliyiz (Lewin, 1944). Lewin, grup dinamiklerinin kanallarını ifade ederken; grupların içinde bulunduğu bağlamı, toplumsal gelenekleri, fiziksel koşulları, organizasyonların yasal yapılarını, dış grupların güçleri gibi pek çok faktörü dikkate almaktadır. Kendi sözleriyle aktaracak olursak; "Nehrin kanallarının biçimlerini, nerede diğer kollarla birleştiğini ya da kollara ayrıldığını, nereden geldiğini ve nereye gittiğini bilmek zorundayız" (Lewin, 1944; s.5). Kanalların sınırlarıyla ise; grup yaşamını yavaşlatan engelleri, iç çelişkileri ve daha genel olarak sınırlamanın doğası ve gücünü ifade etmektedir.

'Frontiers in Group' başlıklı çalışmasında Lewin, grup dinamiklerine yönelik en önemli kavramsallaştırmalarından birisini gerçekleştirmiştir. "Üç Adımlı Model" olarak ifade ettiği bu kavramsallaştırmada bir gruptaki değişim ve davranışları incelemeye çalışmıştır. Lewin'e (1947a) göre insan davranışlarının belirginliği, bu değişimi ve durağanlığı destekleyen süreçlerin ve güçlerin *yarı-durumsal dengesine (quasi-stationary equilibrium)* dayanmaktadır. Bu *denge* stabilize/sabit olmayan eski davranışın terk edilmesi (unlearned) ve yeni davranışın kazanılmasıyla elde edilir. Bahsedilen "Üç Adımlı Model" in ilk adımı olarak "Çözülme (Unfreezing)" kavramsallaştırmasını kullanmaktadır. Bu kavramsallaştırmaya göre "Çözülme" aşaması, eski davranışın terkedilme sürecini ifade etmektedir. Lewin, bu aşamanın her durumda kolayca gerçekleşemeyebileceğini belirtmiştir (Lewin, 1947a). Lewin'e göre "Üç Adımlı Model" in ikinci aşaması "Hareketlilik (moving)" aşamasıdır. Bu aşama yeni davranışın kazanıldığı süreci ifade etmektedir. Davranış süreçlerine etki eden güçler oldukça karmaşıktır. Bu nedenle davranışın yönünü kontrol etmek ya da tahmin etmek zordur. Bunun yerine olası tüm sonuçlar dikkate alınmalıdır. Üç Adımlı Model'in son aşaması ise "Yeniden sabitleme (refreezing)" olarak adlandırılmaktadır. Bu aşamada grubun veya bireyin davranışı yeni *yarı-durumsal dengesine* kavuşur (örn., bir politik gruptan başka bir politik gruba geçiş). Bu noktada yeni davranışın gerilememesi için güven arayışı vardır. Buradaki temel nokta yeni davranışın, grubun ya da bireyin diğer davranışlarıyla ya da bağlamla uyumlu olmasıdır. Aksi halde davranışın gerileyeceği ve yeni bir döngüye yol açacağı öngörülmektedir. Lewin (1947a) başarılı bir davranışsal değişimin grup aracılığıyla gerçekleşeceğini düşünmektedir çünkü grup normları ya da rutinleri değişmediği sürece bireysel değişimler kalıcı olmayacaktır.

Lewin, grup dinamiklerine ilişkin geliştirdiği yaklaşımı bir dizi deneysel çalışma ile temellendirmeye çalışmıştır (Lewin, 1947b). Bu çalışmalardan ilki tüketim alışkanlıklarının değişimini incelediği ve bir işte çalışmayan, vaktinin çoğunu evde geçiren kadınlardan oluşan katılımcılarla gerçekleştirdiği çalışmadır (Lewin, 1947b). Araştırma II. Dünya Savaşı devam ettiği sırada Amerika

Birleşik Devletleri'nde gerçekleştirilmiş ve temel olarak et tüketim alışkanlıklarının değiştirilmesi amaçlanmıştır. Altı ayrı grup şeklinde araştırmaya dahil edilen katılımcılar, Konferans (Lecture) ve Grup Kararı (Group Decision) olmak üzere, iki deney koşulunda da 13-17 kişi olacak şekilde, yerleştirilmiştir. Gruplara lider olarak iki diyetisyen atanmıştır. Konferans koşulunda katılımcılara savaş sırasında et kaynaklarının ne derecede azaldığı ve et üretimin zorlaştığı, bununla ilgili olarak daha önce tüketimi tercih edilmeyen et türlerinin (örn., sakatat) aslında ne kadar yararlı olduğu ve bu etlerin tercih edilmesine toplumsal olarak ne kadar ihtiyaç duyulduğunun anlatıldığı bir dizi seminer verilmiştir. Grup kararı koşulunda ise diyetisyen liderliğinde benzer konuların tartışıldığı atölyeler düzenlenmiştir. Bu deney koşulundaki en temel amaç katılımcıların aktif olarak tartışmaya katılmasıdır. Çalışma sonucunda elde edilen bulgular, katılımcıların tüketim alışkanlıklarındaki değişimin iki deney koşulu arasında ciddi oranda farklılaştığını ortaya koymaktadır. Konferans grubundaki katılımcıların %3'lük bir kesiminde değişim gözlenirken, Grup kararı koşulundaki katılımcıların %32'sinde değişim gözlenmiştir. Lewin'e (1947b) göre bu sonuçların bu derecede farklılaşmasının çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Bunlardan ilki, katılımcıların ilgili süreçlere *dahil olma* seviyeleridir. Konferans koşulu katılımcıların genel olarak edilgen kaldığı bir koşuldur. Grup kararı koşulunda ise tartışmalar katılımcıların karar alma süreçlerine yüksek seviyede dahil olmasına imkân sağlamıştır. Grup kararı koşulunda araştırmacılar yüksek katılımı güvence altına alıcı ve katılımcıların düşüncelerini serbestçe ifade etmesini teşvik edici yöntemler kullanmışlardır. İkinci neden, katılımcıların *motivasyonudur*. Grup kararı koşulunda katılımcıların tartışılan fikirlere dair motivasyonlarını dile getirmeleri ve liderin dile getirilen herhangi bir çekinceyi bertaraf etme imkanı bulunması, bu sonuçlarda etkili olmuş olabilir. Üçüncü neden, deney koşullarında, bireyselliğe karşı grup bağlamının yaratılmış olmasıdır. Konferans koşulundan katılımcılar toplu halde bulunsalar da bir grup süreci deneyimlememişlerdir. Grup kararı koşulunda ise tartışma başlığının çoğu katılımcı ve lider tarafından olumlanması bir grup bağlamı ve normu yaratarak katılımcıların fikirlerini etkilemesi olasıdır. Katılımcıları etkileyen bir diğer olası neden ise *Lider*'in etkisidir. Lewin'e göre liderin tartışılan konu başlığına ilişkin uzmanlığının ve alanına dair başarılı bir örnek teşkil etmesinin katılımcıların tüketim tercihlerini etkilemiş olması oldukça olasıdır.

Lewin'e göre bireysel ya da grup davranışlarında kalıcı değişiklik yaratılması için belirli uygulanmaların gerçekleşmesi gerekmektedir (Lewin, 1947a). *Güç alanlarının değişimi* bu değişimlerden ilkinin tanımlanmasıdır. Bir nehrin ivmesini, nehir yatağının darlığı ya da genişliği içerisindeki kayalar vb. pek çok güç etkilemektedir. Grup dinamikleri üzerinde ise diğer grupların ve alt grupların varlığı, bu grupların birbirleri ile ilişkileri, gruplar içi değerler sistemi gibi güçler etkili olmaktadır. Değişim için gerekli olan diğer uygulama ise *yarı-durumsal süreç ve sosyal alışkanlıklardır*. Lewin, gıda tüketim alışkanlıklarını, iş yerlerindeki üretim şekillerini, toplumun sahip olduğu ön yargıları, toplumdaki alkol bağımlılığı ve suç oranının yaygınlığı gibi pek çok toplumsal davranış ve düşünme biçimini *sosyal alışkanlıklar* olarak kategorize etmektedir. Sosyal alışkanlıklar değişime direnç gösteren yapılardır. Bu davranışların değişimine gösterilen içsel direnç, Lewin'e göre (1947b) "ilave güç alanı (additional force field)" yaratmaktadır. Değişimin kalıcı hale getirilmesi için bu direncin tarihsel kökeni ve ortaya çıkış koşulları incelenmeli, ardından aşılmalıdır.

Lewin'e göre kalıcı değişiklik yaratılması için gerekli diğer bir önemli nokta izlenecek yöntemlerin *uygulanma biçimidir* (Lewin, 1947a). Uygulanacak yöntemlerin hedef kişilere grup içerisinde mi yoksa bireysel olarak mı uygulanacağı değişikliğin kalıcılık süresini etkileyebilmektedir. Grup seviyesinde izlenen yöntemler *merkezi bir güç alanı* oluşturarak *pozitif bir birleşim değeri* yaratırlar. Böylece hedef bireyin grup standardını izlemesi sağlanmış olur. Ancak ilgili yöntemlerin grup seviyesinde sergilenmesi tek başına yeterli değildir. Bir grup standardının birey için sosyal değeri ne kadar büyükse, bireysel grup

üyesinin bu seviyeden uzaklaşmaya karşı direnci o kadar fazladır. Eğer davranış değişimine direnç, birey için grup standardının değerine bağlıysa, grup standardının değerinin gücünü azaltan bir prosedür kullanılmalı ve değişime direnç azaltılmalıdır. Örneğin; Lewin'in (1947b) daha önce bahsedilen et tüketim alışkanlıklarının incelendiği deneysel çalışmasında savaş koşullarının normalde tüketimi tercih edilen et çeşitlerinin üretimini olumsuz etkilediği vurgulanarak grup standardının değeri azaltılmaya çalışılmıştır. Böylece kazanılması hedeflenen yeni tüketim davranışına yönelik direnç azaltılmıştır.

Lewin (1944)'e göre gruplar belirli bir amaç doğrultusunda bir araya gelmiş yapılardır. Grup yaşamı sürecinde çoğunlukla grubun bir "üretimde" bulunması beklenmektedir. Bu üretim grubun türüne ve iç yapısına göre farklılık gösterebilmektedir. Kimi grupların fiili olarak mal ya da nesne üretimi gerçekleştirilmesi beklenirken, kimisinde soyut işlemler olarak bilginin üretilmesi ya da iletilmesi, grup içi eğitimin sağlanması veyahut yalnızca üyelerini eğlendirmesi beklenebilmektedir. Bu üretimlerin niceliği ve niteliği grubun başarı değerlendirmesinde kriter olarak ele alınmaktadır. Lewin'e (1944) göre grupların üretim motivasyonu liderin etkilediği üç şekilde gerçekleşebilir: 1) grup üyeleri, liderler tarafından tetiklenen, emir veya tehdit gibi güçler temelinde motive olabilir; 2) grup üyesi, bireyin çabasının sonucunun lider tarafından istediği gibi belirlendiği, sınırlandırıldığı ve yönlendirildiği bir ortamda, bir birey olarak kendiliğinden motive olabilir; 3) birey, bir grup üyesi olarak kendi kendine motive olabilir. Gruplarda hedeflere ulaşmak için kendini "sorumlu" hisseden bir liderin, "doğrudan" tetiklenen güçler yöntemini kullanması oldukça olasıdır. Lewin'e göre, "yönlendirilen" bir ortamda bireysel motivasyon yöntemi zaten dolambaçlı ve zordur. Birçok otoriter lider, her iki yöntemin bir kombinasyonunu kullanmaktadır. Ancak Lewin, deneysel çalışmalardan elde edilen bulgularda bir grup üyesi olarak bireyin motivasyonuna yeteri derecede önem veren liderlerin, uzun vadeli süreçte grup üretimi açısından olduğu kadar, karakter inşası ve sosyal ilişkiler açısından da diğer yöntemleri kullanan liderlerden daha önde olacağını vurgulamaktadır (Lewin, 1939; Lewin, 1944; Lewin, 1947b).

Lewin hayatta iken dünyanın politik atmosferi oldukça karmaşıktır. Nazizmin yükseliş ve çöküş süreçlerine şahit olan araştırmacı, ele aldığı bilimsel çalışmalarda sık sık demokratik ve otoriter gruplar arası farklılıkları incelemiştir. Lewin (1939), otokratik grup yapılarının, üyelerin grup kimliğine bağlılığını arttırdığını kabul etmektedir. Ancak bu grup içerisindeki öfke ve saldırganlığın sürekli artmaya müsait yapısı zaman zaman grup içi kutuplaşmaları ve çatışmaları ortaya çıkarabilmektedir. Otokrasinin hareket özgürlüğünü daraltması ve ulaşılabilir sosyal statüleri sınırlandırması, grup üyeleri için öfke ve saldırganlık kaynağına dönüşebilmektedir. Otokratik liderlerin baskılayıcı tutumları ise grup üyelerinde itaat ve ilgi arayışı şeklinde sonuçlar doğurabilmektedir. Otokrasinin tam zıttı olarak adlandırılabilir tamamiyle serbest (*Laissez-Faire*) gruplarda ise grup aidiyetini oluşturabilecek yapıların kısıtlılığı, grup üyelerini olumsuz etkileyebilmektedir. Grubun herhangi bir amaç ya da perspektife sahip olmaması grup üyelerine hareket alanı sağlayabilecekmiş beklentisi yaratsa da böyle bir etki ortaya çıkmamaktadır. Demokrasiyi ulaşılması gereken bir ideal olarak gören Lewin, demokratik davranışların gruplara öğretilebileceğine inanmaktadır (Lewin, 1939). Demokratik grupların bireyler için hareket alanı sağlayan yapısı grup üyelerinde baskı oluşmasını engelleyerek gerilimi azaltmaktadır. Otokratik grupların sabit sosyal yapısına nazaran daha hareketli yapıda olan demokratik gruplar alt-gruplaşmalara imkân vermektedir. Lewin kültürel antropoloji çalışmalarından yararlanarak Papua Yeni Gine'deki *Arapesh* toplumunu örnek vermektedir. Arapesh toplumu çok çeşitli alt-grupların bulunduğu bir toplumsal yapıya sahiptir ve alt-gruplar arası geçişe izin verilmektedir. Arapesh toplumu sosyal pozisyonun sabit olmadığı ve gerilim ve çatışmanın olmadığı bir sistemde yaşamaktadır. Demokratik ve otokratik grup yapılarının yanı sıra gruplar arası ilişkilerde ortaya çıkan çatışmaların doğasına da değinmiştir. Bu çatışmaların doğasını daha iyi anlamak ve bunlara ilişkin çözümler geliştirmek için eylem çalışmalarını yapmıştır.

Eylem Çalışmaları

Lewin, eylem çalışmalarında, sosyal sorunları deneysel bir zeminde ele almak ve bu sorunlara yönelik çözümler üretmeyi amaçlamıştır. Toplumdaki çeşitliliğe önem veren ve buna ilişkin müdahale programları belirleyen bu eylem çalışmalarının en temel amaçlarından biri gruplar arası çatışmalara ilişkin çözümler geliştirmektir. “Action research ve minority problems” çalışmasında gruplar arası çatışma çözümlerine ilişkin eylem çalışmalarının önemine değinmiştir (Lewin, 1946). Dolayısıyla Lewinin eylem çalışmaları; araştırmacılar, uygulayıcılar ve taraflar arasındaki işbirliğini gerektiren demokratik ilkelere dayanmaktadır. Bu doğrultuda, Lewin, eylem araştırmalarını altı farklı özellik çerçevesinde karakterize etmiş ve gruplar arası sorunların çözümü için bu aşamaların göz önünde bulundurulmasının önemini vurgulamıştır. Bunlar; 1) kendi içinde bir döngüsellığe sahip planlama, eylem ve değerlendirme sürecinin olması gerektiğini, 2) var olan sosyal sorunla ilişkili olan tüm taraflara araştırma sonuçları hakkında geri bildirimlerin verilmesi gerektiğini, 3) araştırmacıların, uygulayıcıların ve tarafların süreç boyunca iş birliği içerisinde olması gerektiğini, 4) grup karar verme süreçlerine ve sosyal hayata ilişkin var olan ilkelerin uygulanması gerektiğini, 5) araştırmaya dahil olan tüm tarafların değer sistemleri ve güç yapılarındaki farklılıkların göz önünde bulundurulması gerektiğini ve 6) sosyal sorunu çözmek ve yeni bilgiler üretmek gerektiğini şart koşmuştur (Bargal ve ark., 1992).

Lewin’in bireycilikten uzak, deneysel ve disiplinler arası yaklaşımının yansımalarını gruplar arası ilişkiler ve eylem araştırmaları bağlamındaki yazılarında ve fikirlerinde de görmek mümkündür. Alan Kuramı ile bireylerin davranışlarını anlamak ve öngörebilmek için kişinin sosyal algısının üzerindeki bağlamın, sosyal algıya etkide bulunan tüm dinamiklerin etkisini incelemek olduğunu belirten Lewin, bu yaklaşımını gruplar arası ilişkiler ile ilgili fikirleri ve araştırmalarına da entegre etmiştir. Lewin’e göre gruplar arası ilişkileri etkileyen tutumlar ve kalıpyargılar kişilerin bireysel özelliklerinin değil içerisinde buldukları kültürel yapıların bir çıktısıdır ve farklı gruplara dair tutumların değişmesi, kişinin bireysel özelliklerindeki değişiminden çok içerisinde bulunduğu yapının değişmesine bağlıdır (Lewin 1946). Dolayısıyla gruplar arası ilişkiler bireysel düzeyden çok grup düzeyindeki sosyal değişimlerden etkilenenektir. Bunlar göz önüne bulundurulduğunda, özellikle dönemin bireyci yaklaşımı benimseyen araştırmacıların aksine “grup” kavramını daha çok öne çıkaran Lewin, günümüzdeki gruplar arası ilişkiler anlayışına da hizmet edecek olan temelleri atmıştır.

Lewin’e göre, sosyal bilimlerin psikoloji, sosyoloji, kültürel antropoloji gibi farklı disiplinlerini birbirine entegre ederek çalışmak, kısa ölçekli çalışmaların yanında geniş ölçekli laboratuvar ve alan deneylerine yer vermek de gruplar arası dinamikleri anlamak için hayli önemli bir işlev görecektir (Burnes ve Bargal, 2017; Lewin, 1946). Lewin’e göre gruplar arası ilişkileri anlamaya ve geliştirmeye çalışırken bu ilişkileri bireyler arası ilişkiler düzeyinde değil grup düzeyinde çalışmak gereklidir. Daha detaylı bahsetmek gerekirse, gruplar arası ilişkileri daha iyi anlayabilmek için grupların hem diğer gruba hem kendi gruplarına dair sahip oldukları tutumları ve kalıp yargıları ve bu tutum ve kalıp yargıların nasıl geliştiğini anlamak; gruplar arası statü farklarının, ekonomik ayrımcılığın ve siyasi ideolojilerin etkisini anlamak; aile, arkadaş grubu gibi çeşitli sosyal gruplardan okul ve eğitim sistemleri, toplumsal ilişkiler, eyalet ve ulus hatta uluslararası düzeye kadar ulaşan alanlardaki etkileri anlamaya çalışmak gereklidir (Lewin, 1946). Lewin’e göre gruplar arası ilişkileri diğer yönleri göz ardı edip yalnızca bir yönüyle incelemek asla yeterli olmayacaktır. Dolayısıyla, farklı sosyal bilimler disiplinlerinin birbirine katkısı gruplar arası ilişkileri anlamak ve buna bağlı olarak eylem çalışmaları geliştirmek için süreci oldukça kolaylaştıran bir etkiye sahip olacaktır.

Lewin gruplar arası ilişkileri anlamak için iki önemli araştırma amacının olması gerektiğinden bahsetmiştir (Lewin, 1946). Bunlardan biri gruplar arası ilişkilerle alakalı genel bazı fikirler oluşturabilmek için olası koşulların ortaya koyabileceği olası sonuçları araştırmaktır. Diğeri ise spesifik durumları anlayabilmek için detaylı araştırmalar yapmaktır. Bu iki araştırma amacı birbirinden bağımsız değildir; spesifik durumları inceleyip anlayabilmek, daha genel sonuçlar elde edebilmemize olanak verebilecek bazı deneysel çalışmalarla tamamlandığında sosyal değişikliği sağlayabilecek çeşitli eylemlerin etkililiğini görebilmek için faydalı olabilir. Lewin eylem çalışmalarını problem çözme sürecine benzetmiştir. Problem sürecine benzer şekilde, var olan sosyal probleme ilişkin yapılan her değerlendirmenin eyleme ilişkin yeni çıktılarının olabileceği özellikle var olan müdahale yöntemini değiştirebileceğinin önemine değinmiştir (Burnes ve Bargal, 2017). Dolayısıyla Lewin'e göre, gruplar arası ilişkileri anlamak ve eylem çalışmalarını yapabilmek için amacımıza hizmet edecek bir araştırmanın planlamasını yapmak, bu plana uygun eylemleri gerçekleştirmek, bu eylemlerin yarattığı etkileri gözlemlemek ve değerlendirmek gerekir. Bu değerlendirmelerden sonra bir sonraki adıma geçilmektedir. Bu yöntemle süreç dinamik bir şekilde ilerlemektedir. Süreç içerisinde koşullara bağlı olarak yeni müdahale yöntemleri geliştirilebilmektedir (Lewin, 1946).

Lewin, gruplar arası azınlık ve çoğunluk gruplar arasındaki ilişkilerle ilgili bazı fikirler de öne sürmüştür (Lewin, 1946). Lewin genel olarak toplumdaki tüm grupların grup benlik saygılarının ve grup bağlılıklarının aynı seviyeye getirilmesi gerektiğini düşünmektedir. Özellikle, azınlık grupların düşük statülerini peşinen kabullenmelerine yol açan grup düzeyindeki düşük benlik saygılarının artırılması yönündeki girişimler, gruplar arası ilişkileri geliştirebilmek için yapılması gerekli en önemli şeylerden biridir. Bunun yanında, Lewin, gruplar arası ilişkilerin özellikle azınlık ve çoğunluk grupları arasındaki ilişkilerin belirli tarihsel ve kültürel çerçeveden bağımsız olmadıklarını ve sadece lokal bir çerçevede çözülemeyeceğini ileri sürerek bu ilişkilerin uluslararası süreçlerden de etkilendiğini dile getirmektedir. Lewin, gruplar arası ilişkilerin geliştirilmesi için hem yerel hem de uluslararası alanda görev yapan diplomatların, siyasetçilerin ve sivil toplum kuruluşları gibi örgütlerin önemli işlevlerinin olduğunu öne sürmüştür (Lewin, 1946).

Güncel Çalışmalar

Günümüzde sosyal psikoloji alanında ön plana çıkan ve birçok araştırmanın temellendiği kavramlardan biri grup kavramıdır (örn., Haslam ve ark., 2021; Reicher ve ark., 2018; Steffens ve ark., 2014; Turner ve ark. 1987; Turner ve Reynolds, 2010). Bu grup kavramı sabit bir yapıdan çok Lewin'in de grup yaklaşımına benzer şekilde dinamik bir yapı olarak ele alınmaktadır. Yine son dönemlerde özellikle liderlik çerçevesinde yapılan araştırmalarda grup kavramının dinamik doğasının korunduğunu görmekteyiz (Reicher ve ark., 2018; Steffens ve ark., 2014). Sosyal psikoloji alanındaki en temel kuramlardan biri olan Sosyal Kimlik Kuramı çerçevesinde yapılan yeni çalışmalarda grubun dinamik doğasına yönelik daha sistematik çalışmalar yapıldığını görmekteyiz (Turner ve ark. 1987; Turner ve Reynolds, 2010). Bu noktada Lewin gibi liderlik sürecini lider ve grup üyelerinin ortak etkileşimine dayandırarak açıklayan çalışmalar yapılmaktadır (örn., Haslam ve ark., 2021; Reicher ve ark., 2018). Lewin yaptığı deneysel çalışmalarda belli bir grup davranışını değiştirme sürecinde grubun karar alma sürecine dahil olmasının ve grup üyelerinin grup lideri ile etkileşimli bir şekilde süreci yönetmesinin davranışsal değişimi daha mümkün kıldığını bulmuştur (Lewin, 1947b). Bu sonuca benzer şekilde son yıllarda tüm ülkeleri etkisi altına alan Korona virüsüne yönelik yürütülen mücadelelerin farklı grup davranışı değiştirme stratejilerine bağlı olarak mücadelenin başarısını değiştirdiğini görmekteyiz. Buna ilişkin İngiltere, Fransa, Yeni Zelanda, Avusturya, Güney Afrika ve Kanada gibi çok sayıda ülkede bir çalışma yapılmıştır (Haslam ve

ark., 2021). Bu çalışmada, Avusturya gibi vatandaşlarını mücadelenin ve liderlik sürecinin dışında tutan ülkelerin mücadelede daha başarısız oldukları ve liderlik sürecinde de etkili olmadıkları gözlemlenmiştir; buna karşın, Yeni Zelanda gibi vatandaşlarını Korona virüsle mücadeleye çağıran ve vatandaşlarını liderlik sürecine dâhil eden ülkelerin ise mücadelede daha başarılı oldukları gözlemlenmiştir. Bu çalışmadan hareketle liderlik sürecinin bir grup süreci olarak yürütülüp yürütülmemesinin grup davranışını değiştirmede farklı düzeylerde etkilediğini görmekteyiz. Tüm bunlardan hareketle Lewin'in grup ve liderlik yaklaşımının güncelliğini koruduğunu ve güncel çalışmalarda Lewin'in yaklaşımından yararlanılabileceğini söyleyebiliriz.

Grup ve liderlik süreçlerinin yanı sıra sosyal ve örgütsel değişim sürecinde de Lewin'in çalışmalarından esinlendiğini görmekteyiz (Rosch, 2002; Kump, 2023). Yapılan bir çalışmada Alan Kuramından hareketle bir gastronomi okulundaki çalışanların yeni yönetim biçimi karşısındaki tepkileri kuramsal bir çerçevede incelenmiştir (Kump, 2023). Sonuçlara bakıldığında yeni yönetim anlayışının; çalışanların ihtiyaçlarının karşılandığı, beklentilerinin karşılandığı, okulun gıda politikasının gözetildiği ve yeni yönetim anlayışının kurum içindeki farklı güçler arasında daha az çatışma çıkardığı durumda benimsendiği gözlenmiştir. Bu noktadan bakıldığında örgütsel değişim noktasında hem bireysel hem grup düzeyinde sosyal gerçekliğe uygun davranıldığını görüyoruz. Belirli bir alandan bir başka alana geçmeyi mümkün kılan sosyal süreçlerin gözetildiği ve sağlıklı bir geçiş sürecinin yaşandığı gözlenmiştir (Kump, 2023). Bunların yanında alan kuramından hareketle özellikle çocukluk, ergenlik ve yetişkinlik gibi farklı yaşam alanlarına ilişkin süreçlerin çalışıldığını görmekteyiz. Fakat bu alanlar, Lewin'in kuramında dile getirdiği topografik modeller çerçevesinde değil daha çok birey-çevre etkileşimi çerçevesinde incelenmektedir (Clark, 2002). Tüm bunlardan hareketle günümüzde sosyal psikoloji, örgütsel psikoloji ve gelişim psikolojisi çerçevesinde yapılan çalışmaların Lewin'in Alan Kuramından esinlendiğini ama bu kuramın sistematik olarak çok fazla incelenmediğini söyleyebiliriz.

Sonuç

Kurt Lewin'in çalışmalarında sosyal psikolojiye dair geniş bir kavram repertuarı bulunmaktadır. Lewin, dönemin birçok sosyal psikoloğundan (Gustave Le Bon, Mc Dougall ve Floyd Henry Allport gibi) farklı olarak bir sosyal davranışı sadece grup veya birey temelli açıklamadığı gibi sosyal davranışları amaçsız bir şekilde ortaya çıkan davranışlar olarak da tanımlamamıştır. Dönemin ana akım grup ve birey yaklaşımlarından farklı olarak sosyal davranışı açıklamada, hem bireyi hem de grubu gözetmiştir. Aynı şekilde grup davranışının ortaya çıktığı sosyal gerçekliğin de önemini vurgulamıştır (Lewin, 1939). Bu sosyal gerçeklik vurgusu, dönemin öne çıkan davranışçı paradigmaya bir alternatif bulma amacı da taşımaktadır. Nitekim, Lewin, davranışın uyaran-tepki bağlamına sıkıştırılmayacak kadar farklı dinamiklerden etkilendiğini, özellikle grup davranışını etkileyen kültürel, tarihsel, sosyolojik, psikolojik ve fiziksel gerçekliklerinin olduğunu öne sürmüştür. Bu doğrultuda, Lewin'in sosyal davranışı açıklamak için o alan içerisindeki tüm dinamikleri göz önünde bulundurmanız gerektiğine dair fikirleri, günümüzde psikolojide oldukça önemli bir yer tutan davranışlar üzerindeki bağlam etkisi vurgusu ile örtüşmektedir.

Tüm bu sosyal gerçekliklerden yola çıkarak öne sürdüğü Alan Kuramı, davranış; psikolojik, fizyolojik ve sosyolojik gerçekliklerinin karşılıklı ilişkileri temelinde ele almaktadır. Dolayısıyla sosyal bir davranış ancak içinde bulunduğu sosyal gerçeklikten hareketle açıklanabilmektedir. Diğer bir taraftan Alan Kuramında, sosyal alanın bir hareketlilik içerisinde olduğu dolayısıyla bu alanda meydana gelen sosyal davranışların da belli bir dinamiğe sahip olduğunu öne sürmektedir. Buradan hareketle grup davranışlarının

dinamik doğasının olduğunu çok daha erken dönemlerde fark ettiğini, aynı şekilde, Lewin'in grup yaklaşımının Sosyal Kimlik Yaklaşımı (Turner ve ark., 1987) ile de örtüşen noktaları olduğunu söyleyebiliriz. Özellikle farklı yaşam alanlarına geçiş sürecinde bireylerin veya grupların izlediği stratejilerin Sosyal Kimlik Kuramında dile getirilen kimlik yönetim stratejilerine benzerlik taşıdığı görülmektedir (Turner ve ark., 1987). Sosyal kimlik Kuramına göre bireyler olumsuz sosyal kimlik duygusundan dolayı gruplarını terk edip daha olumlu sosyal kimlik duygusuna sahip olacakları gruplara yönelik bir hareketlilik stratejisi izleyebilmektedirler. Aynı şekilde Lewin, bireylerin içinde buldukları grupla bir çözülme yaşadıklarında; eski davranışlarını terk ettiklerine, yeni davranışın kazanılması için harekete geçtiklerine ve bu yeni davranışları kazandıklarında ise bu yeni davranışları sabitlediklerini Üç Adımlı Modelinde ortaya koymuştur. Bu doğrultuda Lewin'in sosyal hareketlilik hakkındaki fikirleri, özellikle bir grup değişimi sürecinde olan grup üyelerini marjinal bireyler olarak adlandırması ve bu üyelerin yeni bir iç-grup üyeliği kazanmaya doğru bir harekette bulunuyor olmasını vurgulaması Sosyal Kimlik Kuramındaki bireysel hareketlilik stratejisiyle de örtüşüyor gözükmektedir (Turner ve ark., 1987).

Lewin'in, ortaya koyduğu yaklaşımlarda analiz düzeyini bireysel veya kişiler arası olarak değil grup olarak alması, onun en özgün katkılarından biridir. İçinde yaşadığı süreçte grupların varlığının kabul edilerek inceleme altına alması dönemin pek çok sosyal psikoloğu tarafından benimsenmeyen bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Lewin'in özgün katkılarından bir diğeri de grup içi normların ve liderin etkisi gibi grup içi süreçlerin davranışlar üzerindeki etkisini ortaya koymasıdır. Grup normlarının davranışlar üzerindeki belirleyiciliği Muzaffer Şerif tarafından gerçekleştirilen deneysel çalışmalarda ortaya konmuştur. Şerif, gerçekleştirdiği otokinetik deneyinde grup normlarının karar alma süreçlerini etkilediğini göstermiştir (Şerif ve ark., 1961). Lewin de, alana özgün ve önemli bir katkı sağlayan diğer isim olan Muzaffer Şerif gibi, grup normlarının davranışlara etkisini ortaya koyarken, ek olarak grup liderine ve liderlik süreçlerine de vurgu yapmaktadır. Lewin'e (1939) göre grup liderinin karar alma süreçlerinde otoriter ya da demokrat davranışlar sergilemesi gibi özellikler grup içi agresyonu etkilemekte ve grup uyumunu belirlemektedir. Lewin'in grup normlarının davranışlarda belirleyici olmasına dair yaklaşımları kendisinden sonra gelen pek çok sosyal psikolojik yaklaşımı da etkilemiştir. Örneğin, Sosyal Kategorizasyon Kuramına göre grup üyeliğine dayalı benliklerin, yani sosyal kimliklerin belirgin olduğu durumlarda, insanlar grup değer ve normlarına uygun davranmaktadırlar (Turner ve ark., 1987). Görüldüğü üzere, Lewin'in grup normlarının davranışlar üzerindeki belirleyiciliği yaklaşımı Sosyal Kategorizasyon Kuramı ile de uyusmaktadır. Tüm bunlardan hareketle Lewin'in sosyal psikolojik yaklaşımının zamanının çok ötesinde olduğu ve birçok sosyal psikolojik kavramı açıklamada önemli bir temel oluşturduğunu söylemek mümkündür.

Lewin'in çalışmalarından hareketle gelecek çalışmalarda özellikle sosyal psikoloji, örgütsel psikoloji ve gelişim psikolojisi çerçevesinde araştırmalar yapılabilir. Nitekim yukarıda da belirttiğimiz gibi Lewin'in en özgün katılarından biri liderlik sürecini grupla etkileşim çerçevesinde ele alıp liderliği bir grup süreci olarak tanımlamasıdır. Nitekim günümüzde bu konuda çalışmalar da yapılmaktadır. Fakat bu çalışmaların kapsamı bazı modellerle sınırlanmıştır (Steffens ve ark., 2014). Dolayısıyla liderlik ve grup süreçleri daha kapsamlı ele alınabilir. Bu kapsamda liderin hem grupla etkileşimi hem de bireysel özellikleri çerçevesinde incelemeler yapılabilir. Çünkü liderlik süreci grubun dinamik doğasından etkilenmektedir. Her ne kadar bir lider grup tarafından başarılı ve etkili değerlendirilse de değişen grup dinamiklerine bağlı olarak lidere ilişkin bu başarı ve etkililik değerlendirmelerinin de değişebileceğini söyleyebiliriz. Dolayısıyla gelecek çalışmalarda grup liderlerinin hangi durumlarda grup tarafından desteklediği veya başarılı olarak değerlendirildiği hangi durumlarda desteklenmediği veya başarılı olarak değerlendirilmediği incelenebilir. Yine, liderin grupla etkili bir liderlik süreci yürütmesi için hangi bireysel

özelliklere sahip olması gerektiği; bunun yanı sıra grubun etkili bir liderlik sürecine katkı sağlaması için hangi özelliklere sahip olması gerektiği araştırılabilir. Bunların yanında örgütsel psikoloji çerçevesinde de Alan Kuramından hareketle çalışmalar yapılabilir. Lewin'in topografik modellerle ortaya koyduğu yaşam alanlarına ilişkin çözülme ve hareketlilik süreçleri örgütsel alanda paradigma veya yönetim değişikliği süreçlerinde çalışanlara uygulanabilecek bir yöntem olarak kullanılabilir. Çalışanların yeni yönetim modeline veya kurumun yeni yaklaşımlarına adapte olmaları için içinde buldukları psikolojik yaşam alanlarını sağlıklı bir şekilde nasıl terk edecekleri ve hareket ettikleri yeni psikolojik yaşam alanlarına kendilerini nasıl sabitledikleri çalışılabilir. Bu tür çalışmalar, örgütsel bağlamda sağlıklı bir değişimin nasıl olması gerektiği noktasında modeller sağlama potansiyeline de sahiptir.

Lewin'in Alan Kuramı, gelişim psikoloji alanında da çocukların ve ergenlerin bazı gelişim süreçlerini ve bu süreçlerde bireysel özellikleriyle iç içe geçen çevreyle etkileşimlerinin rolleri konusunda da önemli bir perspektif sunmaktadır. Bu perspektif, kişilerin davranışlarını ve motivasyonlarını anlamlandırmak için yalnızca bireysel özelliklere ya da yalnızca çevresel faktörlere odaklanmak yerine, etkileşimlerini inceleyerek bütüncül bir inceleme yapmanın önemini vurgular niteliktedir. Örneğin Alan Kuramı, çocukların çevredeki uyarıcıları keşfetmeye dayalı içsel motivasyonu olan meraklarını, bu keşfetme sürecinde çevredeki önemli etken olan ebeveynlerin çocuğun sürecine olan etkisini formüle etmek için kullanılabilir (Chak, 2002). Bu bağlamda, çocuğun bireysel özellikleri, çevrenin özellikleri ve çevreyle etkileşimleri göz önünde bulundurularak bu etkileşimlerinin bilişsel, duygusal ve sosyal gelişim sürecini nasıl etkilediği bütüncül bir çerçevede çalışılabilir.

Sonuç olarak Lewin'in çalışmalarına bakıldığında sosyal davranışa ilişkin geniş bir kavramsal repertuarın olduğu görülmektedir. Bu kavramsal repertuarın da tek bir paradigma altında toplandığını söyleyebiliriz. Çünkü Lewin'in öne sürdüğü Alan Kuramı, Üç Adımlı Model ve Eylem çalışmalarının temelinde bireyin dinamik doğası yatmaktadır. Bu çalışmalarında bireyi, içinde bulunduğu bağlamı şekillendiren ve bu bağlam tarafından şekillenen bir özne pozisyonunda sunmaktadır. Nitekim Lewin'in çalışmalarının en güçlü yanlarından biri de bir sosyal gerçeklik olgusu olarak birey ve bağlam ilişkisini bilimsel bir temelde vermesidir. Lewin'in çalışmaları günümüzde sosyal bilimler alanında yürütülen araştırmalar için de hem teorik hem de yöntemsel bütünlük açısından iyi bir örnek teşkil etmektedir. Günümüzde araştırmalar alanında uzman çok sayıda araştırmacının bir araya gelmesiyle gerçekleştirilmektedir. Bu araştırmalarda Lewin'in çalışmaları daha bütüncül veya daha multidisipliner bir perspektif kazanılmasını sağlayabilir.

Kaynaklar

- Allport, G. W. (1947). Scientific models and human morals. *Psychological Review*, 54(4), 182–192. <https://doi.org/10.1037/h0059200>
- Allport, G. W. (1948). The genius of Kurt Lewin. *Journal of Social Issues*, 4, 14–21. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.1948.tb01792.x>
- Allport, G. W. (1954). The historical background of modern social psychology. G. Lindzey (Ed.), *Handbook of Social Psychology* içinde. (s. 3–56). Reading, MA: Addison-Wesley.
- Aronson, E., Wilson, T. D. ve Akert, R. M. (2010). *Social psychology* (7. bs.). Boston, MA: Pearson.
- Bargal, D., Gold, M., ve Lewin, M. (1992). Introduction: The heritage of Kurt Lewin. *Journal of Social Issues*, 48(2), 3-13. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.1992.tb00879.x>
- Bennett, R. (1983). *Management research: Guide for institutions and professionals*. Geneva: ILO.

- Burnes, B. ve Bargal, D. (2017). Kurt Lewin: 70 years on. *Journal of Change Management*, 17(2), 91-100. <https://doi.org/10.1080/14697017.2017.1299371>
- Chak, A. (2002). Understanding children's curiosity and exploration through the lenses of Lewin's field theory: on developing an appraisal framework. *Early Child Development and Care*, 172(1), 77-87. <https://doi.org/10.1080/03004430210874>
- Encyclopedia of Mathematics (n.d.). *Topology*, general. https://encyclopediaofmath.org/wiki/Topology,_general
- Farr, R. M. (1996). *The roots of modern social psychology*. Oxford, UK: Blackwell.
- Haslam, S. A., Steffens, N. K., Reicher, S. D. ve Bentley, S.V. (2021). Identity leadership in a crisis: A 5R framework for learning from responses to COVID-19. *Social Issues and Policy Review*, 15(1), 35-83. <https://doi.org/10.1111/sipr.12075>
- Hortaçsu, N. (2022). *En güzel psikoloji sosyal psikoloji*. Imge Kitabevi.
- Jahoda, G. (2011). *Sosyal psikoloji tarihi*. (Çev. Ş. Başlı). İş Bankası Kültür Yayınları. (Orijinal yayın tarihi 2007).
- Kalampalikis, N., Delouvé, S. ve Pétard, J-P. (2006). Historical spaces of social psychology. *History of the Human Sciences*, 19, 23–43. <https://doi.org/10.1177/0952695106065127>
- Kippenberger, T. (1998). Planned change: Kurt Lewin's legacy. *The Antidote*, 14, 10–12. <https://doi.org/10.1108/EUM00000000006617>
- Kump, B. (2023). Lewin's field theory as a lens for understanding incumbent actors' agency in sustainability transitions. *Environmental Innovation and Societal Transitions*, 46, 100683. <https://doi.org/10.1016/j.eist.2022.11.008>
- Lewin, K., Lippitt, R. ve White, R. K. (1939). Patterns of aggressive behavior in experimentally created "social climates". *The Journal of Social Psychology*, 10(2), 269-299. <https://doi.org/10.1080/00224545.1939.9713366>
- Lewin, K. (1986). Everything within me rebels: A letter to Wolfgang Köhler (Çev. M. Lewin ve G. Wickert). *Journal of Social Issues*, 42(4), 39-47. (Orijinal yayın tarihi 1933).
- Lewin, K. (1935). *A dynamic theory of personality*. McGraw-Hill.
- Lewin, K. (1936). *Principles of topological psychology*. (Çev. F. Heider ve G. M. Heider). McGraw-Hill.
- Lewin, K. (1939). Field Theory and experiment in social psychology: Concepts and methods. *American Journal of Sociology*, 44(6), 868–896. <https://doi.org/10.1086/218177>
- Lewin, K. (1948). When facing danger. Lewin, G. W. (Ed.), *Resolving Social Conflict: Selected Papers on Group Dynamics* içinde. London: Harper & Row.
- Lewin, K. (1944). A research approach to leadership problems. *The Journal of Educational Sociology*, 17(7), 392-398. <https://doi.org/10.2307/2262546>
- Lewin, K. (1946). Action research and minority problems. Lewin, G. W. (Ed.), *Resolving Social Conflict: Selected Papers on Group Dynamics* içinde. London: Harper & Row.
- Lewin, K. (1947a). Frontiers in group dynamics. Cartwright, D. (Ed.), *Field Theory in Social Science* içinde. London: Social Science Paperbacks.
- Lewin, K. (1947b). Group decisions and social change. Newcomb, T. M. ve Hartley, E.L. (Ed.), *Readings in Social Psychology* içinde. New York: Henry Holt.
- Lewin, K. (1951). *Field theory in social science: Selected theoretical papers*. D. Cartwright (Ed.). Harpers.
- Lewin, K. (1999). Experiments in social space (1939). *Reflections: The SoL Journal*, 1(1), 7–13.
- Lück, H. E. (1997). Kurt Lewin-Filmmaker. W.G. Bringmann, H.E. Lück, R.Miller ve C.E. Early (Ed.). *A pictorial history of psychology* içinde. Chicago, IL: Quintessence Books.

- Mandler, G. (1969). Acceptance of things past and present: A look at the mind and the brain. R.B. MacLeod (Ed.). *William James: Unfinished business* içinde (s. 13-16). Washington, D.C.: *American Psychological Association*.
- Myers, D. G. (2010). *Social psychology*. New York: The McGraw-Hill Companies, Inc.
- Reicher, S. D., Haslam, S. A. ve Platow, M. J. (2018). Shared social identity in leadership. *Current opinion in Psychology*, 23, 129-133. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2018.08.006>
- Rosch, E. (2002). Lewin's field theory as situated action in organizational change. *Organization Development Journal*, 20(2), 8. <https://psycnet.apa.org/psycinfo/2002-13489-001>
- Sherif, M., Harvey, O.J., White, B.J., Hood, W. ve Sherif, C.W. (1961). *Intergroup Conflict and Cooperation: The Robbers Cave Experiment*. The University Book Exchange.
- Steffens, N. K., Haslam, S. A., Reicher, S.D., Platow, M. J., Fransen, K., Yang, J., Ryan, M. K., Jetten, J., Peters, K. ve Boen, F. (2014). Leadership as social identity management: Introducing the Identity Leadership Inventory (ILI) to assess and validate a four-dimensional model. *The Leadership Quarterly*, 25, 1001-1024. <https://doi.org/10.1016/j.leaqua.2014.05.002>
- Stern, W. (1927). *Psychologie der frühen Kindheit* (4. bs.). Leipzig: Quelle & Meyer.
- Turner, J. C., Hogg, M. A., Oakes, P. J., Reicher, S. D. ve Wetherell, M. S. (1987). *Rediscovering the social group: A self-categorization theory*. Basil Blackwell.
- Turner, J. C. ve Reynolds, K. J. (2010). The story of social identity. *Rediscovering social identity: Key readings* içinde. Psychology Press, Taylor & Francis.
- Todorovic, D. (2008). Gestalt principles. *Scholarpedia*, 3(12), 5345. <https://doi.org/10.4249/scholarpedia.5345>
- Tolman, E. C. (1948). Kurt Lewin: 1890-1947. *Psychological Review*, 55(1), 1-4. <https://doi.org/10.1037/h0058521>
- Watson, G. (1947). *Action for unity*. New York: Harper & Brothers.